

Revenirea acasă

Am început de câteva săptămîni un proiect care m-a adus în legătură cu mulți dintre românii, studenți, doctoranzi, profesori și personal administrativ, care studiază sau muncesc în universități americane din așa-numitul Midwest (o zonă geografică cuprinsă aproximativ între statele Pennsylvania și Nebraska). În funcție de mărimea universităților, mai pe peste tot găsești între 5-6 și 90-100 de români. Sînt doctoranzi în cele mai variate domenii. Studiază literatură, matematică, științe politice, chimie. Un număr impresionant studiază economie și afaceri. Contingente serioase sînt în departamentele de computere și informatică. Cercetătorii români aduc contribuții esențiale în varii proiecte în biologie, genetică, matematici superioare. Sînt scriitori și critici literari, publicați de reviste de renume. Sînt intervievați și ascultați cu respect.

Și cum stăteam într-o cîrciumă cu șaisprezece dintre ei, ne sorbeam berile și făceam bancuri, m-a cuprins un sentiment enorm de tristețe. Am vrut să li-l împărtășesc celor prezenți în acea seară de ianuarie. Dar m-a oprit ceva. Mi-am recapitulat propriile încercări de a penetra *status quo*-ul cultural și științific din țară și am preferat să nu îi amărăsc și pe ei cu gândul care mă învăluisese pe mine. Mi i-am imaginat pe toți cei de acolo, plus pe ceilalți, informaticienii, microsoftiștii care fac bani grei pentru Bill Gates, dar și pentru ei înșiși, agenții de bursă care au absolvit mate la București, economiștii care își iau doctorate și MBA-uri în școli de prestigiu, statisticienii cu doctorate la MIT, chimiștii, geneticienii, matematicienii, umaniștii, pe toți mi i-am imaginat pentru un

moment în România, primiți cu brațele deschise, cu oferte serioase de slujbe în care să se poată dezvolta și în care să producă cunoaștere și recunoaștere pentru țara din care provin.

M-am trezit repede din reverie, cu o bătaie pe umăr. Unul dintre noi, doctorand în pedagogie la o universitate din Chicago, se grăbea acasă. „Vine nevastă-mea de la muncă în curînd”, mi-a șoptit. I-am zîmbit și i-am strîns mîna. Era, în camera acelei cîrciumi de pe strada Woodlawn din sudul Chicago-ului, o imensă concentrare de materie cenușie de valoare pe centimetru pătrat. Iar această elită intelectuală nu se adunase acolo decît dintr-un singur motiv: împărtășeau aceeași origine. Veneau din același loc de pe glob.

România are nevoie de acești specialiști, dar nu are curajul sau demnitatea să o recunoască. Huliți la începuturile fenomenului de *brain drain*, mulți dintre cei care plecau la jumătatea anilor '90 se gîndeau să se întoarcă în țară și să contribuie la revenirea ei printre țările respectabile ale lumii. Unii s-au întors, triști și oboșiți de traiul printre străini. Alții au rămas. Au copii, familii. Viața lor e aici. Vrobesc româna fluent, fără accente și sclifoseli. Doar din cînd în cînd le mai scapă cîte-un verb aiurea, cîte-o expresie calchiată. Universitarii români de astăzi din Statele Unite, Japonia și Europa, doctoranzii și cercetătorii sînt cei pe care un faimos critic literar îi acuza de lașitate acum cîteva ani pentru că își părăseau locurile de baștină. Și nu numai lași, dar și incapabili de a deveni cineva în țara lor, îi mai numea cel în cauză. Renumitul critic literar se înșela, însă, amarnic. Cei care plecau o făceau nu pentru că neputința de a deveni cineva le era intrinsecă lor, ci pentru că nu aveau loc să deveni cineva pe măsura talentului și inteligenței lor. Dar pentru că părerea aceluia critic o exprima pe cea a multora dintre corifeii intelectualității conducătoare a societății civile, nimeni nu a venit în sprijinul

celor care plecau. Nimeni nu vine în sprijinul lor nici astăzi. Nimeni nu îi cheamă înapoi, pentru că nimeni nu crede că e nevoie de ei. România își este auto-suficientă, deși președintele Băsescu se plînge de lipsa specialiștilor. Specialiștii există, dle președinte. E nevoie de cineva ca dumneavoastră pentru a-i readuce în țară și pune în slujba României. Vă stau la dispoziție cu adrese de email sau numere de telefon. Dumneavoastră numiți domeniile de care aveți nevoie.